ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜੈਪੁਰ
ਬਨਾਮ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਲੂਣੀਆ (ਡੀ) ਥ੍ਰ. ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. & ਅਨਜ.
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰੋਂ 7689-90 ਦੇ 2022)
ਅਪ੍ਰੈਲ 24, 2023
[ਆਈ.ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਐਮ. ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਜੇ.ਜੇ.]

ਆਮਦਨ ਕਰ ਐਕਟ, 1961 – ਧਾਰਾ 37(1) ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ – ਧਾਰਾ 37 ਵਿੱਚ 'ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚਾ' – ਕੋਈ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚਾ/ਨੁਕਸਾਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 37 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਅਨੁਸਾਰ ਕਟੌਤੀਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਦੇ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ – ਇਸ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ – ਫੈਸਲਾ: ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਧਾਰਾ 37(1) ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਇਕ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਵਪਾਰਕ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਰਦਾਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਪਾਰ ਚਾਂਦੀ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਸੀ – ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਪਾਰ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ – ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਅਨਿਆਇਤ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਸਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਸੀ – ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ – ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਸੀਆਈਟੀ(ਏ) ਅਤੇ ਆਈਟੀਏਟੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਬਹਾਲ – ਪ੍ਰਤੀ ਐਮ.ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼. ਜੇ (ਸਹਾਇਕ) 'ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚਾ' ਜੋ ਧਾਰਾ 37 ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਹੈ, ਵਪਾਰ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ – ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 37 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਅਨੁਸਾਰ ਕਟੌਤੀਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਇਕ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਇੱਕ ਰੈਮ ਵਿੱਚ ਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਵਪਾਰ ਦੀ ਕਿਸਮ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ – ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਟੀ.ਏ. ਕੁਰੇਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ਼ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 37 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ – ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ – ਵਿੱਤ (ਨੰ.2) ਐਕਟ 1998 – ਆਮਦਨ ਕਰ ਐਕਟ, 1922 – ਧਾਰਾਵਾਂ 10(1), (2).

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 37(1) ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤ (ਨੰਬਰ 2) ਐਕਟ, 1998 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ 1 ਨੂੰ 01.04.1962 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚਾ ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਇਕ ਮਨਜ਼ੂਰਯੋਗ ਵਪਾਰਕ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ - ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਦੇ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 37 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 6.1]

1.2 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 6.2]

ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., ਪਟਿਆਲਾ ਬਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ 124 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 4 – ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ।

1.3 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਹੁਣ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਵੀ ਸਭ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਹੇਠਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਤ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਨ ਨਿਰਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਵਾਬੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਸਲਾਖ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ? ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਪਾਰ ਚਾਂਦੀ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਵਪਾਰ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਜਵਾਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇੱਕ ਵਰਨਾ ਵੈਧ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ਼ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜੋ ਕਿ ਰੈਵੇਨਿਊ ਵੱਲੋਂ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। [ਪੈਰਾਸ 6.7, 6.8]

ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ਼ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਸ਼ਕੂਰ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1961 ਐਸ.ਸੀ 663 : [1961] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 651 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੋਨੀ ਹਿੰਦੂਜੀ ਕੁਸ਼ਾਲਜੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., (1973) 89 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ 112(ਏ.ਪੀ.); ਜੇ.ਐਸ. ਪਾਰਕਰ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਬੀ. ਪਾਲੇਕਰ, (1974) 94 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ 616 (ਬੋਮ) – ਮਨਜ਼ੂਰੀ।

1.4 ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕਰਦਾਰ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਜੋ ਕਿ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਵਪਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਦਾ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਸੈਸਿੰਗ ਅਫ਼ਸਰ, ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ.(ਏ) ਅਤੇ ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਿਟੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਲਾਖਾਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਇਸੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 7]

ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਬਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ, 1980 ਸੁਪ. ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 166 : [1980] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1122 – ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ।

ਚੁਹਰਮਲ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., (1988) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 588 : [1988] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 788; ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ ਬਨਾਮ ਕੇ ਚਿੰਨਾਥਮ ਬਨ, (2007) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 390 : [2007] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 496; ਟੀ.ਏ ਕੁਰੇਸ਼ੀ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., (2007) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 759 : [2006] 10 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 311; ਏਪੈਕਸ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀਜ਼ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., (2022) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 98 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਤੀ ਐਮ.ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ (ਸੁਪਲੀਮੈਂਟਿੰਗ)

1.1 ਵਿਆਖਿਆ-ਇੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬਹੁਤ ਸਾਫ਼ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਲਈ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਛੱਡਦਿਆਂ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਮਤਲਬ ਬਹੁਤ ਸਾਫ਼ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਰਚੇ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਰਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ

ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਰਚੇ' ਅਤੇ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੋਹਰਾਉ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜੋ ਕਿ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੱਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 12]

1.2 ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਖਰਚੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਕ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਪਾਰਿਕ ਪ੍ਰਥਾ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇ ਇਕ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਨੁਕਸਾਨ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਖਰਚੇ ਬਣ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਉਲਟਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਵਾਣਿਜਕ ਨੁਕਸਾਨ ਜੋ ਇੱਕ ਵਪਾਰ ਦੇ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਇੱਕ ਘਟਾਉਣਯੋਗ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਪਰਖ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਅਧੀਨ ਖਰਚੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋਵਾਂ ਸੰਕਲਪਨਾਵਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾਪਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ 'ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚਾ' ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵਪਾਰ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਰਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ 1 ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 13]

ਬਦਰੀਦਾਸ ਦਾਗਾ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., [1959] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 690 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

1.3 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 115BBE ਅਤੇ ਧਾਰਾ 37(1) ਵਿਚਕਾਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਬਾਤਚੀਤ ਦੋਨਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਚਾਨਣ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ ਵਪਾਰ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 115BBE ਅਧੀਨ ਆਮਦਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ 68, 69 ਅਤੇ 69A ਤੋਂ 69D ਤੱਕ ਦੀ ਐਕਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਪਸ਼ਟ ਆਮਦਨ, ਖਰਚ ਆਦਿ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹੀ ਧਾਰਾ 37(1) ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਦੋਨਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ ਓਵਰਲੈਪ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਧਾਰਾ 115BBE ਇੱਕ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਧਾਰਾ 37(1) ਦਾ ਅਸਲ ਅਰਥ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 17][106-A-C] 1.4 ਨਿਸ਼ਕਰਸ:

I. ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ 'ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚ' ਸ਼ਬਦ ਵਪਾਰ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।

II. ਨਤੀਜਤਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 37 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਟੌਤੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

III. ਕੋਈ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਜਿਹਾ ਖਰਚ/ਨੁਕਸਾਨ ਜੋ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਟੌਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

IV. ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਇੱਕ ਰੈਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਵਪਾਰ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

V. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਟੀ.ਏ. ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 37 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। [ਪੈਰਾ 26]

ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ, 1980 ਸੁਪਲੀ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 166 : [1980] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

1122; ਡਾ. ਟੀ.ਏ. ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਭੋਪਾਲ (2007) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 759 : [2006] 10 ਸੁਪਲੀ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 311 – ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ।

ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ. ਬਨਾਮ ਐਸ.ਸੀ. ਕੋਠਾਰੀ, 1972 (4) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 402: [1972] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 950 – ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ।

ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ਼ & ਅਬਦੁਲ ਸ਼ਕੂਰ ਬ੍ਰੋਸ. ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., [1961] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 651 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੋਨੀ ਹਿੰਦੂਜੀ ਕੁਸ਼ਾਲਜੀ & ਕੰ. ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., (1973) 89 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 112(AP); ਜੇ.ਐਸ. ਪਾਰਕਰ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਬੀ. ਪਾਲੇਕਰ, (1974) 94 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 616 (ਬੋਮ) – ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਮਕਬੂਲ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਬੌਂਬੇ ਆਦਿ. [1953] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 730 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ

[1961] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 651 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ [1988] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 788 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ [2007] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 496 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ [2006] 10 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 311 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ (2022) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 98 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ [1980] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1122 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਐਮ.ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ

[1980] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1122 ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ
[1959] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 690 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
[1961] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 651 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
[1972] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 950 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
[1953] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 730 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
[2006] 10 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 311 ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7689-7690 ਦੇ 2022.

ਜੋਧਪੁਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 22.11.2016 ਵਿੱਚ DBITA ਨੰਬਰ 96 ਦੇ 2003 ਅਤੇ DBITR ਨੰਬਰ 6 ਦੇ 1996 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਹੇ ਗਏ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ, ਰੈਵੇਨਿਊ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਏ. ਕੇ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਵਕਤਾ, ਰੂਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼ਿਆਮ ਗੋਪਾਲ, ਐਸ. ਏ. ਹਸੀਬ, ਦਿਵਿਆਂਸ਼ ਐਚ. ਰਾਠੀ, ਮਿਸ ਮੋਨਿਕਾ ਬੈਂਜਮਿਨ, ਮਿਸ ਸੁਨੀਤਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਰਾਜ ਬਹਾਦੁਰ ਯਾਦਵ, ਅਧਿਵਕਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਅਰਜਿਤ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਵਕਤਾ, ਮਿਸ ਸੁਪ੍ਰਿਯਾ ਜੂਨੇਜਾ, ਪਰਿਤੋਸ਼ ਗੁਪਤਾ, ਆਦਿਤਿਆ ਸਿੰਗਲਾ, ਮਿਸ ਏ. ਸਾਹਿਤਿਆ ਵੀਨਾ, ਅਧਿਵਕਤਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਚੰਦ ਲੁਨੀਆ (ਡੀ) ਥ੍ਰ. ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. & ਅਨਜ. [ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕ]

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੱਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

2.1 ਆਮਦਨ ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ (ਡੀ.ਆਰ.ਆਈ.) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨੋਇਡਾ ਦੇ ਸੈਕਟਰ - VII, ਏ-11, 12 ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਪ੍ਰਿਮਿਸਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ, ਜੋ ਕਰਦਾਤਾ, ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਲੁਨੀਆ ਦੁਆਰਾ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡੀ.ਆਰ.ਆਈ. ਨੇ ਪ੍ਰਿਮਿਸਾਂ ਤੋਂ 144 ਸਿਲਵਰ ਦੇ ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ, 1397 ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਵਪਾਰਕ ਪ੍ਰਿਮਿਸਾਂ ਤੋਂ ਦੋ ਸਿਲਵਰ ਇੰਗੋਟ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ। ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 104 ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 135 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ। ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਰਦਾਤਾ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਲੁਨੀਆ ਚਾਂਦੀ/ਬੁਲੀਅਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 4641.962 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰ ਵਾਲੇ ਉਕਤ 146 ਸਲੈਬਾਂ ਦੀ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁ.3.06 ਕਰੋੜ ਸੀ। ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਹੋਰ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਲੁਨੀਆ 'ਤੇ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 112 ਅਧੀਨ ਰੁ.25 ਲੱਖ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਾਇਆ। ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਂਦੀ ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਦੀ ਸੀ।

2.2 ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਰਦਾਤਾ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੋਤ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਉਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ('ਐਕਟ, 1961' ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ) ਦੀ ਧਾਰਾ 69ਏ ਦੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਨੁਸਾਰਵਾਰ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇੱਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 69ਏ ਅਧੀਨ ਰੁ.3,06,36,909/- ਦਾ ਜੋੜ ਕੀਤਾ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ, ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ.(ਏ) ਨੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ., ਜੈਪੁਰ ਨੇ ਵੀ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ.(ਏ) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 69ਏ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਰਦਾਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਛੋਟੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਨੇ ਕੁਝ ਛੋਟੇ ਹੋਰ ਜੋੜਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਨੂੰ ਏ.ਓ. ਕੋਲ ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਏ.ਓ. ਨੇ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜੋੜਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ.(ਏ) ਨੇ ਵੀ ਏ.ਓ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ.(ਏ) ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਜ਼ਾ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਨੇ ਦੂਜੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

(i) “ਕੀ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਰਦਾਤਾ ਨੋਇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਿਮਿਸ ਨੰਬਰ ਏ 11 & 12, ਸੈਕਟਰ - VII ਅਤੇ ਐਮ/ਐਸ ਲੁਨੀਆ & ਕੋ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਿਮਿਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ 144 ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਲੈਬਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਣਸਮਝੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੁ.3,06,36,909/- ਦੇ ਜੋੜ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਸਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 69ਏ ਅਧੀਨ?

(ii) ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਹਾਨ ਲੋਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., 124 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ 41 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਸਹੀ ਸੀ?

2.3 ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਰਦਾਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 271 (i) (c) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ (ਏ) ਅਤੇ ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 260ਏ ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ

ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਮਾਮਲੇ ਇੱਕੱਠੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਰੈਵੇਨਿਊ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰੀਮਾਈਸਿਜ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਸਵਾਭਾਵਿਕ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜੋੜਨਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡੀ.ਆਰ.ਆਈ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵਪਾਰਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., ਪਟਿਆਲਾ ਬਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 124 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ 41 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

3.1 ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏ.ਐਸ.ਜੀ. ਜੋ ਕਿ ਰੈਵੇਨਿਊ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਉਪਸਥਿਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਨੇ ਜੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਐਕਟ, 1961 ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਸਮੇਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏ.ਓ., ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ(ਏ) ਅਤੇ ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕਰਦਾਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ ਜੋ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਲਈ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਉਸ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਇੱਕ ਨੁਕਸਾਨ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ਼ & ਅਬਦੁਲ ਸ਼ਕੂਰ ਬ੍ਰੋਸ. ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1961 ਐਸ.ਸੀ 663, ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਿਟੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸ ਦੇ ਖਜੂਰਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਸਾਧਾਰਣ ਕੋਰਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਿਟੀਜ਼ ਨੇ ਵੈਧ ਵਪਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਕਰਦਾਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸੋਨਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨ ਕਿ ਹਾਜੀ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਸ਼ਕੂਰ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1961 SC 663, ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ, ਸੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਕੋਰਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣਾਂ ਤੋਂ ਸੋਨਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਦੋ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵਪਾਰ/ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਜੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜੋ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਮੌਜੂਦਾ SLP ਦਾ. ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਹਾਜੀ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਸ਼ਕੂਰ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਸੀਆਈਟੀ, ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 663 ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਸੋਨੀ ਹਿੰਦੂਜੀ ਕੁਸ਼ਲਜੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਸੀਆਈਟੀ, (1973) 89 ਆਈਟੀਆਰ 112 (ਏਪੀ) ਅਤੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਜੇਐਸ ਪਾਰਕਰ ਬਨਾਮ ਵੀਬੀ ਪਾਲੇਕਰ, (1974) 94 ਆਈਟੀਆਰ 616 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ (ਬੋਮ) ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਹੱਥ

3.2 ਇਹ ਦਾਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੋਨੀ ਹਿੰਦੂਜੀ ਕੁਸ਼ਲਜੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਉਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਰਦਾਤਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਜੋ ਉਸਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਜੁੜਾਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਪੈਰਾ 11 ਅਤੇ 12 ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਇਨ ਰੈਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਇਨ ਰੈਮ ਸਖਤ ਮਾਇਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ (ਭਾਵ, ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਸੋਨਾ) ਖਿਲਾਫ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਅਪਰਾਧੀ ਮਾਲੂਮ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਸਟਮ

ਅਥਾਰਿਟੀਆਂ ਕੋਲ ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਿਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ਼ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਲਿੰਗ/ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਘਟਨਾ/ਜੁੜਾਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇ.ਐਸ. ਪਾਰਕਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਕੇਸ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜ਼ਬਤ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਣਖੋਜੀ ਅਤੇ ਅਸੈਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਸੈੱਟ ਆਫ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਅਥਾਰਿਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 69/69ਏ ਅਧੀਨ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 110 (ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ) ਟੈਕਸ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਟੈਕਸ ਅਥਾਰਿਟੀਆਂ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਸੋਨੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

3.3 ਸ੍ਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਚੂਹਰਮਲ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., (1988) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 588 ਅਤੇ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ. ਬਨਾਮ ਕੇ ਚਿੰਨਾਥੰਬਨ, (2007) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 390 ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੈ ਜੋ ਮਾਲਕੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ-ਅਸੈਸੀ ਉੱਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਤਦਰੱਥ ਤੌਰ ਤੇ ਟੈਕਸ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਉੱਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੈਸੀ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਏ.ਓ., ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ.(ਏ) ਅਤੇ ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਅੱਗੇ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਘਾਟੇ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 69ਏ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਲਟ ਤਰਕ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨਾ ਸਵੀਕਾਰਯ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

3.4 ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੈਸੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਘਾਟਾ ਵਪਾਰਕ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37(1) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 01.04.1962 ਤੋਂ ਜੋੜੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., (2007) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 759 ਅਤੇ ਐਪੈਕਸ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀਜ਼ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., (2022) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 98 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37(1) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਪਾਰ/ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3.5 ਇਹ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟੀ.ਏ. ਕੁਰੈਸ਼ੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਵਪਾਰਕ ਘਾਟੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਖਰਚ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕਰਦਾਤਾ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਰਦਾਤਾ ਦਾ ਵਪਾਰਕ ਘਾਟੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹੈਰੋਇਨ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਪੈਕਸ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀਜ਼ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਟੀ.ਏ. ਕੁਰੈਸ਼ੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਉਹ ਵਪਾਰਕ ਘਾਟੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਵਪਾਰਕ ਖਰਚ ਨਾਲ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 37(1) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਅਧੀਨ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਕਰਦਾਤਾ ਵਪਾਰਕ ਘਾਟੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਵਪਾਰਕ ਖਰਚ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ 37(1) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਅਧੀਨ ਮਨਾਹੀ ਹੈ।

3.6 ਉਪਰੋਕਤ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

4. ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਿਤ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਜਾਣਕਾਰ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਜੋ ਕਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ – ਕਰਦਾਤਾ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵਿਕਰੀ ਰੁ.1,46,07,314/- ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ – ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮੋਟਾ ਮੁਨਾਫਾ ਰੁ.1,32,712/- ਸੀ ਜਿਸ ਅਸੈਸਮੈਂਟ ਸਾਲ ਲਈ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਡੀ.ਆਰ.ਆਈ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ 146 ਸਲੈਬਾਂ ਬਿਨਾਂ ਹਿਸਾਬੀ ਮਿਲੀਆਂ। ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਉਕਤ 146 ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਰੁ.3,06,036,909/- ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀਆਂ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 69A ਅਧੀਨ ਮਾਨਤਾ ਆਮਦਨ ਵਜੋਂ ਜੋੜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ – ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਸਲੈਬਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕੀਤਾ। ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ 146 ਸਲੈਬਾਂ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਪਾਰਯੋਗ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਘਾਟੇ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੈਸਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੇ ਰੁ.3,06,036,909/- ਨੂੰ ਧਾਰਾ 69A ਅਧੀਨ ਆਮਦਨ ਵਜੋਂ ਜੋੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ 146 ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸੀ। ਉਕਤ ਜੋੜ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਤੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੰਦਰਭ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ, ਉਕਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਘਾਟੇ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

4.1 ਇਹ ਦਾਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 146 ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਲੈਬਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਸੈੱਟ ਆਫ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਦਾਵੇ ਦੇ ਬਜਾਏ ਪੂਰਨ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਦਾਵਾ ਹੈ।

4.2 ਇਹ ਦਾਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਟੀ.ਏ. ਕੁਰੈਸ਼ੀ (ਡਾ.) (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਿਸ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਨੂੰ ਮਾਲ ਦੀ ਪੂਰਨ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਗਲਤ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਦੇ ਅਸੀਸੀ ਦਾ ਦਾਵਾ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਵਪਾਰਕ ਖਰਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੂਰਨ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4.3 ਇਹ ਦਾਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਖੋਜ ਦੌਰਾਨ, 146 ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਲੈਬ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਅਸੀਸੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਉਕਤ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਲੈਬਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਰੁ. 3,06,036,909/- ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹੀ ਅਸੀਸੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 69A ਅਧੀਨ ਅਣਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਮਤੀ ਲੇਖ ਵਜੋਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਅਸੀਸੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

4.4 ਇਹ ਦਾਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਵਾਬੀ – ਅਸੀਸੀ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਲੈਬ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਸੀਸੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਉਕਤ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਲੈਬਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਜ਼ਬਤੀ ਵਪਾਰਕ ਸਟਾਕ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵਪਾਰਕ/ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਕਟੌਤੀ

ਵਜੋਂ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦਾਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਟੀ.ਏ. ਕੁਰੈਸ਼ੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

4.5 ਇਹ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟੀ.ਏ. ਕੁਰੈਸ਼ੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੁਰਮਾਨੇ/ਜਰਮਾਨੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਮਾਨ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਣਗਿਣਤ ਸਟਾਕ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਰਮਾਨੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਟੌਤੀ ਕਰਦਾਰ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਮ ਕਰੇਗੀ। ਜਦਕਿ, ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਣਗਿਣਤ ਸਮਾਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਰਦਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੈੱਟ ਆਫ ਦੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਟੀ.ਏ. ਕੁਰੈਸ਼ੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਦਾਰ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੈੱਟ ਆਫ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

4.6 ਇਹ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਤੀ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਬਤ ਸਮਾਨ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਮਾਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਉਹ ਸਮਾਨ ਵੇਸਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਰਦਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਜੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਰਦਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਅਗਲੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਰਮਾਨੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਯੋਗ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਮਾਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਟਾਕ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਫਰਕ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੈੱਟ ਆਫ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਰਮਾਨੇ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

4.7 ਇਹ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਫਰਕ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 37 ਜੋ ਖਰਚੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਤੇ ਕਟੌਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਐਕਟ, 1998 ਦੁਆਰਾ 01.04.1962 ਤੋਂ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ 1 ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਰਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕਟੌਤੀ ਜਾਂ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਅਣਗਿਣਤ ਸਟਾਕ ਵਿੱਚ ਟਰੇਡ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਸੈੱਟ ਆਫ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

4.8 ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇਣ ਨਾਲ, ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

5. ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬਾਈ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ।

6. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਮੱਖ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਛੋਟਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਜਵਾਬੀ - ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਡੀ.ਆਰ.ਆਈ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲੱਖਾਂ ਦੇ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ. ਪਟਿਆਲਾ ਬਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ, 1980 ਸੁਪਲੀ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 166 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ?

6.1 ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 37(1) ਨੂੰ ਵਿੱਤ (ਨੰ. 2) ਐਕਟ, 1998 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ 1 ਨੂੰ

01.04.1962 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਵਪਾਰਕ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ - ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲੱਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵਪਾਰਕ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 37 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

6.2 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

6.3 ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਉਸਦੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਸੀ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1922 ਦੀ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ਼ & ਅਬਦੁਲ ਸ਼ਕੂਰ ਬ੍ਰੋਸ. ਜੋ ਕਿ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1961 ਐਸ.ਸੀ. 663 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਸੋਨੀ ਹਿੰਦੂਜੀ ਕੁਸ਼ਲਜੀ & ਕੰ. ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., (1973) 89 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 112(ਏ.ਪੀ.) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਜੇ.ਐਸ. ਪਾਰਕਰ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਬੀ. ਪਾਲੇਕਰ, (1974 94 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 616 (ਬੋਮ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੈਵੇਨਿਊ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਸਮਗਲਿੰਗ ਵਪਾਰ ਪਰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮਗਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਮਿਲੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ।

6.4 ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਖਜੂਰਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੈਨਲਟੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸਾਮਾਨਿਆ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋਨੀ ਹਿੰਦੂਜੀ ਕੁਸ਼ਲਜੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਜੇ.ਐਸ. ਪਾਰਕਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੈਧ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਕਰਦਾਤਾਓਂ ਤੋਂ ਸੋਨਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ/ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਰਦਾਤਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

6.5 ਸੋਨੀ ਹਿੰਦੂਜੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਉਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਰਦਾਤਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਜੋ ਉਸਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਜੁੜਾਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮੱਗਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਇੱਕ ਰੈਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਰਸਨਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰੈਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਖਤ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ (ਭਾਵ ਸਮੱਗਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੋਨਾ) ਖਿਲਾਫ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਅਪਰਾਧੀ ਅਣਜਾਣ ਹੋਵੇ, ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਸਮੱਗਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

6.6 ਜੇ.ਐਸ. ਪਾਰਕਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਣਘੋਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਅਸੈਸ ਕੀਤੀ ਆਮਦਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸੈੱਟ ਆਫ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 69/69ਏ ਅਧੀਨ ਟੈਕਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸਮੱਗਲ ਕੀਤੇ

ਗਏ ਜ਼ਬਤ ਸੋਨੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ।

6.7 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਹੁਣ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਕਰਦਾਤਾ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਵੀ ਹੇਠਲੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੇਤ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਨ ਨਿਰਣੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਰਦਾਤਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਸਲਾਖ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ?

6.8 ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਪਾਰ ਚਾਂਦੀ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਵਪਾਰ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਨਹੀਂ ਕਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇੱਕ ਵਰਨਾ ਵੈਧ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੁਕੌਤੀ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ (1961) 41 ITR 350 (ਐਸ.ਸੀ.) ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜੋ ਕਿ ਰੇਵੇਨਿਊ ਵੱਲੋਂ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

7. ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਜੋ ਕਿ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਵਪਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਦਾ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਚੁਕੌਤੀ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਨੇ ਅਸੈਸਿੰਗ ਅਫਸਰ, ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ.(ਏ) ਅਤੇ ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਕੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਿਟੀਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

8.1 ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਸਫਲ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਚੁਕੌਤੀ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਥੇ ਰੱਦ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੈਸਿੰਗ ਅਫਸਰ, ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ.(ਏ) ਅਤੇ ਆਈ.ਟੀ.ਏ.ਟੀ. ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਥੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਐਮ. ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਰੇਵੇਨਿਊ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜੈਪੁਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਦਾਵੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਦਾਵੇ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਅਤ ਜੁੜੀ ਹੋਵੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਦਾ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੈ।

2. ਸੁਣਿਆ ਸ੍ਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਸ੍ਰੀ ਏ.ਕੇ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਿਤ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ

ਲਈ।

3. ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਰਾ, ਨਿਆਂਕ ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟਣ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਅੰਤਿਮ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਉਕਤ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ।

4. ਆਮਦਨ ਖੁਫੀਆ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ/ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖੋਜ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ। ਬਰਾਮਦਗੀ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਲੈਬ/ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਇੰਗੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਕਰਦਾਤਾ ਗਹਿਣੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਸੀ।

5. ਜਵਾਬਦੇਹ/ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਆਸੈਸਮੈਂਟ ਇਅਰ 1989-1990 ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ 18.12.1990 ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ। ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਲ ਨੂੰ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਟੌਤੀਯੋਗ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਕੋਲ ਚਾਂਦੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ/ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 (ਇਥੇ ਅਗਾਊਂ "ਐਕਟ" ਕਹਿਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 69ਏ ਅਧੀਨ ਭੁਗਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

6. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ/ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ(1980) ਸੁਪ. ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 166, ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਾਹੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਤਸਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ। ਉਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੈਵੇਨਿਊ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ

"2.ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ.- ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਦਰਭ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ,—
xxx xxx xxx

(13)"ਕਾਰੋਬਾਰ" ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਪਾਰ, ਵਣਜ ਜਾਂ ਉਤਪਾਦਨ ਜਾਂ ਵਪਾਰ, ਵਣਜ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਹਸ ਜਾਂ ਚਿੰਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ;"

7. ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(13) 'ਕਾਰੋਬਾਰ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 'ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।ਇੱਥੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਤੋਂ 43D ਤੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 29 ਅਧੀਨ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 37:

"37 ਆਮ.- (1) ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚਾ (ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 30 ਤੋਂ 36 ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਖਰਚੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ

ਨਾ ਹੀ ਪੂੰਜੀ ਖਰਚ ਜਾਂ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹੈ), ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ 'ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

[ਵਿਆਖਿਆ 1.]—ਸ਼ੱਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਥੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਟੌਤੀ ਜਾਂ ਭੱਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

8. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37, ਜੋ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਲਾਭ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਮੰਤਵਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਓਮਨੀਬਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 30 ਤੋਂ 36 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਲਲੇਖਿਤ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਪੂੰਜੀ ਖਰਚ ਜਾਂ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚਾ' ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹੁਕਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਰਚਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰਚਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

9. ਇਹ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਿ ਕੀ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(13) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 37 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਖਰਚੇ ਲਈ ਕਟੌਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਖਰਚਾ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ ਹੈ।

10. ਚੂੰਕਿ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1922 (ਇਸਨੂੰ ਅਗੇ "ਪੁਰਾਣਾ ਐਕਟ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਅਧੀਨ ਪਾਰੀ ਮਟੀਰੀਆ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਾਰਨ ਇਕ ਵਿਸੰਗਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਵਿਜ਼. ਧਾਰਾ 10(1) ਅਤੇ (2), ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 37 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ-ਇੱਕ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਐਕਟ 1998, (ਐਕਟ 21 ਦੇ 1998) ਦੁਆਰਾ 01.04.1962 ਤੋਂ ਮੁੜ-ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

11. ਉਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਆਫ ਸੀਧੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਸਰਕੁਲਰ ਨੰਬਰ 772 ਮਿਤੀ 23.12.1998 ਦੁਆਰਾ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ,

"ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਅਸਵੀਕ□ਤੀ

20.1 ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚਾ ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕਟੌਤੀ ਜਾਂ ਭੱਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੋਧ ਕੁਝ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਵਾਲੀ ਦੇ ਪੈਸੇ, ਜਬਰ-ਵਸੂਲੀ, ਹਫਤਾ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਆਦਿ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਅਸਵੀਕ□ਤੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਣਾਮ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਅਚ੍ਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਖਰਚਾ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਟੌਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

20.2 ਇਹ ਸੋਧ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1962 ਤੋਂ ਮੁੜ-ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਰ੍ਹਾ 1962-63 ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।"

12. ਵਿਆਖਿਆ-ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਭੁਗਤੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤੀ ਗਈ ਹਾਨੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਇਰਾਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਫ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਲਈ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਰਥ ਬਹੁਤ ਸਾਫ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਰਜ਼ਦਾਰ

ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਰਚੇ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਰਚੇ' ਅਤੇ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੱਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਸੀਮਿਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ।

13. ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਖਰਚੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਪਾਰਿਕ ਪ੍ਰਥਾ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਖਰਚੇ ਬਣ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਇਸਦਾ ਉਲਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਦਰੀਦਾਸ ਦਾਗਾ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., (1959) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 690 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਕਟੌਤੀਯੋਗ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 37 ਅਧੀਨ ਖਰਚੇ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪਰੀਖਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ, ਦੋਵਾਂ ਸੰਕਲਪਨਾਵਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾਪਣ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ 'ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚਾ' ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵਪਾਰ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਰਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 37 ਦਾ ਐਕਟ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਣ 1 ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਵੇਗਾ।

ਧਾਰਾ 115BBE

“ਧਾਰਾ 115BBE.- “ਧਾਰਾ 68 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 69 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 69ਏ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 69ਬੀ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 69ਸੀ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 69ਡੀ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਟੈਕਸ.- (1) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ,—

(ਅ) ਧਾਰਾ 68, ਧਾਰਾ 69, ਧਾਰਾ 69ਏ, ਧਾਰਾ 69ਬੀ, ਧਾਰਾ 69ਸੀ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 69ਡੀ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਆਮਦਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 139 ਅਧੀਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਮਦਨ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਜਾਂ

(ਬ) ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 68, ਧਾਰਾ 69, ਧਾਰਾ 69ਏ, ਧਾਰਾ 69ਬੀ, ਧਾਰਾ 69ਸੀ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 69ਡੀ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਆਮਦਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਕਲੋਜ਼ (ਅ) ਅਧੀਨ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ,

ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਦੇਣਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ— (i) ਕਲੋਜ਼ (ਅ) ਅਤੇ ਕਲੋਜ਼ (ਬ) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਕੈਲਕੁਲੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਯੋਗ, ਸੱਠ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ 'ਤੇ; ਅਤੇ

(ii) ਜੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (i) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਆਮਦਨ ਦੀ ਰਕਮ ਨਾਲ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜਿਸ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਚਾਰਜ ਹੋਣਾ ਸੀ।

(2) ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਰਚ ਜਾਂ ਭੱਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸੈੱਟ ਆਫ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਕ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ (ਬ) ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

14. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 115BBE ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 68, 69, ਅਤੇ 69A ਤੋਂ 69D ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਕਰ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 115BBEਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੀ ਦਰ 60% ਹੋਵੇਗੀ।

15. ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨਾ ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਹਿਸਾਬ ਵਾਲੀ ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਨੂੰ ਦੰਡਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ 2012 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਸੀ, ਤਾਂ ਕਰ ਦੀ ਦਰ 30% ਤੇ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਿੱਲ ਵੀ ਧਾਰਾ 68, 69 ਅਤੇ 69A ਤੋਂ 69D ਦੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਾਨੀ ਗਈ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਟੌਤੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਬੋਝ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਰ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ 60% ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ।

16. ਧਾਰਾ 115BBE ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਇੱਕ ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲੌਜ਼ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਰੱਖੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਰਚ ਜਾਂ ਭੱਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸੈੱਟ ਆਫ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕਰਦਾਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਐਕਟ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।ਫਾਇਨਾਂਸ ਐਕਟ, 2016 ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੋਧ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਕਿਸੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸੈੱਟ ਆਫ' ਨੂੰ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਹ 'ਕਿਸੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸੈੱਟ ਆਫ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਅਰਥ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਖਰਚ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ। ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਸਿਰਫ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਆਫ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਖਰਚ ਦੇ ਪਹਲੂ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

17. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 115BBE ਅਤੇ ਧਾਰਾ 37(1) ਵਿਚਕਾਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਬਾਤਚੀਤ ਦੋਨੋਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ ਵਪਾਰ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 115BBE ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੇ ਆਮਦਨ ਧਾਰਾ 68, 69 ਅਤੇ 69A ਤੋਂ 69D ਤਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਪਸ਼ਟ ਆਮਦਨ, ਖਰਚ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹੀ ਧਾਰਾ 37(1) ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਦੋਨੋਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਹੋਵੇ। ਧਾਰਾ 115BBE ਇਕ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਧਾਰਾ 37(1) ਦਾ ਸੱਚਾ ਅਰਥ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

19. ਬਦਰੀਦਾਸ ਦਾਗਾ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ., (1959) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 690

19.1 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗਬਨ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(2) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਾਣਿਜਿਕ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸਿਦਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨਤੀਜਤਨ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਮਨਾਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਮਨਾਹੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਵਪਾਰ ਦੇ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਇਸਦਾ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਹ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

19.2 ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਨਖਾਹ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਆਮ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਕਟੌਤੀ ਯੋਗ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਵੇਗਾ।

19.3 ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(2)(xv) ਅਧੀਨ ਖਰਚੇ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਵਾਣਿਜਿਕ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸਿਦਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ

ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ ਚੰਦ ਲੁਨੀਆ (ਡੀ) ਥ੍ਰੂ. ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. & ਅਨ੍ਹ. (ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ)

ਸਿਦਾਂਤ। ਇਸ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

19.4 ਸਬੰਧਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ:

"ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਏਜੰਟ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗਬਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹ ਸਿਦਾਂਤ ਦੇਖੀਏ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹਨ। ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਆਧਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: (1) ਕਿ ਗਬਨ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਘਾਟਾ ਇੱਕ ਮਾੜਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(2)(xi) ਅਧੀਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; (2) ਇਹ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਖਰਚ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(2)(xv) ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ (3) ਇਹ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਘਾਟਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ, ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਹੋਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(2)(xi) ਅਧੀਨ ਕਟੌਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਹੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਰਜ਼ਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ, ਪ੍ਰਗਟ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ, ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਏਜੰਟ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਧੋਖੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦਾ ਗਬਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਉਹ ਰਕਮਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਅਧੀਨ ਦੇਣਦਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਉਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ, ਪ੍ਰਗਟ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ, ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਬਨ ਕੀਤੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਨੂੰ ਡੈਬਿਟ ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਕਮਾਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬਕਾਇਆ ਨੂੰ ਫਾਈਨਲ ਤੌਰ ਤੇ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਜਰਨਲ ਐਂਟਰੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ। ਨਾ ਹੀ ਧਾਰਾ 10(2)(xv) ਅਧੀਨ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਧੋਖੇ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਤਿਜੋਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਕਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ "ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ" ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖਰਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਵਾਦ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗਬਨ ਕਾਰਨ ਖੋਈਆਂ ਗਈਆਂ ਰਕਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਵਪਾਰ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਘਾਟਾ ਵਜੋਂ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ, 10(1) ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਚਾਰਜ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਸਦੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਗਣਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਧਾਰਾ 10(2) ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੱਦਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਟੌਤੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਅਚਰਜ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਜੋ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਟੈਕਸਯੋਗ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਚਿਤਨਾਵੀਸ [(1932) LR 59 IA 290, 296, 297] ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸ. 10(1) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਾੜੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਘਟਾਉ ਲਈ ਸ. 10(2)(xi) ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਲਾਰਡ ਰਸੇਲ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਕਟ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਮਾੜੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਘਟਾਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਅਜਿਹਾ ਘਟਾਉ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਅਤੇ ਲਾਭ ਹਨ; ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਅਤੇ ਲਾਭ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚੇ ਮੁਨਾਫੇ ਅਤੇ ਲਾਭ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੋਗੇ।"

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਪੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਾਫੇ ਅਤੇ ਲਾਭ ਜੋ ਸ. 10(1) ਅਧੀਨ ਟੈਕਸ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਯੋਗ ਹਨ, ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਸਧਾਰਣ ਵਪਾਰਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। "ਸ਼ਬਦ 'ਮੁਨਾਫਾ' ... ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ", ਲਾਰਡ ਹਾਲਸਬਰੀ ਨੇ ਗ੍ਰੇਸ਼ਮ ਲਾਈਫ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਸਟਾਈਲਜ਼ [(1892) AC 309, 315 : 3 TC 185, 188] ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ "ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਪਾਰਕ ਮਨੁੱਖ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇਗਾ"। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲਾਰਡ ਮੈਕਮਿਲਨ ਨੇ ਪਾਂਡੀਚੇਰੀ ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ [(1931) LR 58 IA 239, 252] ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ:

"ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਹੈ, ਪਰ ਲਾਰਡ ਚਾਂਸਲਰ ਹਾਲਸਬਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰੇਸ਼ਮ ਲਾਈਫ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਸਟਾਈਲਜ਼ [(1892) AC 309, 315 : 3 TC 185, 188] ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟੈਕਸ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਖਾਸੀਅਤਾਂ ਤੋਂ ਬੇਅਸਰ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਲਾਗੂ ਹਨ।"

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ. 10(2) ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਘਟਾਉ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ, ਮੰਨੇ ਗਏ ਵਪਾਰਕ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਘਟਾਉ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ

ਬਿਲਕੁਲ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ।

ਇਹ ਗਵਰਨਿੰਗ ਸਿਦਾਂਤ ਹਨ, ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗਬਨ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਕਟੌਤੀ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਵਪਾਰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਕਸਯੋਗ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਏਜੰਟਾਂ, ਕੈਸ਼ੀਅਰਾਂ, ਕਲਰਕਾਂ ਅਤੇ ਪਿਓਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਧਾਰਾ 10(2)(xv) ਅਧੀਨ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਵ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪਦ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਿਕ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਗਬਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ। ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗਬਨ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਵਪਾਰਕ ਵਪਾਰਕ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਜੋ ਕਰਦਾਰ ਨੇ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਸਦਾ ਉਸਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇਕ ਚੋਰ ਰਾਤੋਂ-ਰਾਤ ਇਕ ਧਨ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰੀਮਿਸਿਸ 'ਤੇ ਤੋੜ ਫੋੜ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰ ਘੁਸ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਫੰਡਾਂ ਨਾਲ ਭੱਜ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸਦੇ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਹ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਕਰਦਾਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਭਾਜਨ, ਭਾਵੇਂ ਬਾਰੀਕ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ

ਨਹੀਂ।” 20. ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ਼ & ਅਬਦੁਲ ਸ਼ਕੂਰ ਬ੍ਰੋਸ. ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ.,(1961) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 651

20.1 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਿਪਟ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਖਰਚ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਦੇ ਵੀ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਘਟਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕਰਦਾਤਾ ਉੱਤੇ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਕਦੇ ਵੀ ਇਕੋ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਾਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਦੇ ਵੀ ਵਪਾਰ ਲਈ ਵਪਾਰਕ ਖਰਚ/ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਨਾ ਹੀ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜ਼ਬਤੀ ਇੱਕ ਰੈਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜੁਰਮਾਨਾ ਸਮਾਨ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕਰਦਾਤਾ ਜ਼ਬਤੀ/ਜੁਰਮਾਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ।

20.2 ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ:

“ਆਪਣੇ ਤਰਕ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਫਰਮ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮਕਬੂਲ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਬੰਬਈ ਆਦਿ [(1953) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 730] ਅਤੇ ਪੰਨਾ 742 ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਪੈਸੇਜ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਭਗਵਤੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ, ਨੇ ਕਿਹਾ:

“ਜ਼ਬਤੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰੈਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ, ਉਦੇਸ਼ ਉਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਮਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹੈ।”

ਐਸ.ਕੇ. ਦਾਸ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ, ਨੇ ਸ਼ੇਵਪੁਜਨਰਾਓਇੰਦਰਸਨਰਾਈ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਕਲੈਕਟਰ ਆਫ ਕਸਟਮਜ਼&ਓਰਸ. [(1959) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 821 ਪੰਨਾ 836] ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰੈਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਸਮਾਨ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਇੱਕ ਰੈਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਸਮਾਨ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਅਪਰਾਧੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਲਿਓ ਰੌਏ ਫਰੇ ਬਨਾਮ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ, ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਜੇਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ [(1958) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 822] ਅਤੇ ਥਾਮਸ ਦਾਨਾ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਪੰਜਾਬ [1959 ਸੁਪ (1) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 274 ਪੰਨਾ 298] ਵਿੱਚ ਹੈ। ਦਾਨਾ ਮਾਮਲੇ [(1959) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 821 ਪੰਨਾ 836] ਵਿੱਚ ਸੁੱਬਾ ਰਾਓ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ, ਨੇ ਪੰਨਾ 298 ਤੇ ਕਿਹਾ:

"ਜੇਕਰ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਰੈਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਮਾਲ ਖਿਲਾਫ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਸਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਮਕਬੂਲ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ [(1953) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 730] ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ

ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀ ਉਹ ਦੋਹਰੀ ਜੋਖਮ ਦੀ ਦਲੀਲ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸ਼ੇਵਪੁਜਨਰਾਈ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ [(1959) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 821 ਪੰਨਾ 836] ਉੱਠਾਇਆ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਨਿਯਮਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਮਕਬੂਲ ਹੁਸੈਨ ਮਾਮਲੇ [(1953) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 730] ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਨ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 10(2)(xv) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਜਾਜ਼ਤ ਯੋਗ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਸੈਕਸ਼ਨ 10. (2)(xv) “ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚਾ (ਜੋ ਕਿ ਪੂੰਜੀ ਖਰਚ ਜਾਂ ਅਸੈਸੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਪਾਰ, ਪੇਸ਼ੇ ਜਾਂ ਵ੍ਰਿੱਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

“ਅਜਿਹੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ” ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਨਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਬਨਾਮ ਐਂਗਲੋ ਬ੍ਰਿਊਇੰਗ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ [(1925) 12 ਟੀ.ਸੀ. 803, 813] ਵਿੱਚ “ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ” ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਰਚੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਰਚਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੁਝ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਮਿਸ਼ਨਰਜ਼ ਆਫ਼ ਇਨਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਬਨਾਮ ਵਾਰਨਸ & ਕੋ. [(1919) 2 ਕੇਬੀ 444] ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੇਲ ਨਿਰਯਾਤਕਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀ ਕਸਟਮਜ਼ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਰਡਰਾਂ ਅਤੇ ਐਲਾਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਅਟਾਰਨੀ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਮਾਮਲਾ ਕਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ £2000 ਦਾ ਘਟਾਇਆ ਹੋਇਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ। ਕਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਦੋਸ਼ੀਵਾਦੀਤਾ ਤੇ ਸਾਰੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਗਏ। ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਸੀ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਰਕਮ ਇਕ ਉਚਿਤ ਕਟੌਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(2)(xv) ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਰੌਲੈਟ, ਜੇ., ਨੇ ਲਾਰਡ ਲੋਰਬਰਨ, ਐਲ.ਸੀ., ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੀ. 452 ਤੇ ਕਿਹਾ:

"ਪਰ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇੱਕ ਦੰਡਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਣ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੰਡ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਪਾਰ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ 'ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ, ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ' ਹੈ।"

ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰਜ਼ ਆਫ਼ ਇਨਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਬਨਾਮ ਅਲੈਕਜ਼ੈਂਡਰ ਵੋਨ ਗਲੇਂਕ & ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ [(1920) 2 ਕੇਬੀ 553] ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ £ 3,000 ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਪਲੱਸ ਖਰਚੇ ਮੁਨਾਫੇ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰਜ਼ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਖਰਚੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਘਟਾਉਣਯੋਗ ਕਟੌਤੀਆਂ ਸਨ। ਰੌਲੈਟ, ਜੇ., ਨੇ ਇੱਕ ਹਵਾਲੇ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਘਟਾਉਣਯੋਗ ਆਈਟਮ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅਪੀਲ ਤੇ ਕੋਰਟ ਆਫ ਅਪੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਾਰਡ ਸਟਰਨਡੇਲ, ਐਮ.ਆਰ., ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੇਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਪੈਸਾ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇੱਕ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵਜੋਂ

ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਯਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਨੈਤਿਕ ਦੋਖ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਖਰਚਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਜ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਸੀ। ਪੰਨਾ 565 ਤੇ ਲਾਰਡ ਸਟਰਨਡੇਲ ਨੇ ਕਿਹਾ:

“ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ, ਸਟਰੈਂਗ & ਕੰ. ਬਨਾਮ ਵੁੱਡੀਫੀਲਡ [(1906) ਏ.ਸੀ. 448] ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਕੋਈ ਖਰਚ ਜਾਂ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਖਰਚ ਜਾਂ ਖਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ....”

ਵਾਰਿੰਗਟਨ, ਐਲ.ਜੇ. ਨੇ ਪੰਨਾ 569 ਤੇ ਕਿਹਾ:

“ਇਹ ਇੱਕ ਰਕਮ ਹੈ ਜੋ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨੀ ਪਈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਣਿਜਕ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਅੰਕਟ ਵਾਣਿਜਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ।”

ਸਟਰੈਂਗ & ਕੰ. ਬਨਾਮ ਵੁੱਡੀਫੀਲਡ [(1906) ਏ.ਸੀ. 448] ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬ੍ਰਿਊਇੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇੱਕ ਲਾਇਸੈਂਸਸ਼ੁਦਾ ਘਰ ਦਾ ਮਾਲਕਾਨਾ ਹੱਕ ਰੱਖਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸਰਾਏ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਆਗੰਤੁਕ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੇ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਰਕਮ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲਾਰਡ ਲੋਰਬਰਨ, ਐਲ.ਸੀ., ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਤਬ ਤੱਕ ਕਟੌਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰਚ ਜਾਂ ਖਰਚਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਕਟੌਤੀ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਜਾਂ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਤੇ ਉਹ ਕਟੌਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਲਾਰਡ ਦੇਵੀ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ: “ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰ ਖਰਚੇ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਖਰਚਾ ਵਪਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

ਲਾਰਡ ਸਟਰਨਡੇਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੰਨਾ 566 ਤੇ ਵੋਨ ਗਲੇਨ ਮਾਮਲੇ [(1920) 2 ਕੇਬੀ 553] ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਦ੍ਧ□ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭੁਗਤਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ:

“ਵਪਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਕੁਝ ਗਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਇਹ ਸਮਾਨ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਠਿਕਾਣੇ ਤੇ ਭੇਜ ਰਹੇ ਸਨ; ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਥੋੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਇਸ ਵਿਭੇਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਣਿਜਕ ਹਾਨੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੌਲੈਟ, ਜੇ., ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਫੈਸਲਾ ਇਨਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਕਮਿਸ਼ਨਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਵਾਰਨਸ & ਕੋ. [(1919) 2 ਕੇਬੀ 444] ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਅਨੁਸਰਿਆ ਸੀ ਸਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਰਚੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

ਸਪੋਫੋਰਥ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸ ਬਨਾਮ ਗਿਲਡਰ [(1945) 26 ਟੀਸੀ 310] ਵਿੱਚ ਅਸੈਸੀ ਇੱਕ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟਸ ਦੀ ਫਰਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਦੇ ਸਫਲ ਬਚਾਅ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਅਸੈਸੀ ਫਰਮ ਨੇ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਵੀ। ਅਸੈਸੀ ਫਰਮ ਖਿਲਾਫ ਸਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਅਸੈਸੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ "ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ" ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਟੌਤੀ ਯੋਗ ਸਨ। ਖਾਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅਸੈਸੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਲਾਰਡ ਡੇਵੀ ਦੁਆਰਾ ਸਟਰੌਂਗ & ਕੋ. ਬਨਾਮ ਵੁੱਡੀਫੀਲਡ [(1906) ਏਸੀ 448] ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਖਰਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਖਰਚੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਫੈਰਲ ਬਨਾਮ ਹਾਲ [(1947) 28 ਟੀ.ਸੀ. 200] ਸੀ, ਇੱਕ ਸ਼ੁਗਰ ਬ੍ਰੋਕਰ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮਾਨਹਾਨੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਫ ਨੇ ਦੁਰਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਹਰਜਾਨੇ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਐਫ ਨੇ ਹਰਜਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਯੋਗ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਦਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਇਹ ਖਰਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਸੀ। ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਰਕਮ ਇਸ ਲਈ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਰਦਾਤਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤਿਦ੍ਵੰਦੀ ਸ਼ੁਗਰ ਬ੍ਰੋਕਰ ਦੇ ਨਿੰਦਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਸਦੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਦਾਨਕਵਰਟਸ, ਜੇ. ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਨਿਊਸਨ ਬਨਾਮ ਰੌਬਰਟਸਨ [(1952) 33 ਟੀ.ਸੀ. 452 ਪੰਨਾ 459] ਜਿੱਥੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਖਰਚ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਇਹ ਵਪਾਰ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬਾਹਰੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਖਰਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰਚ ਜਾਂ ਖਰਚਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੈਰਿਸਟਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਚੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਦਾਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਕਸਦ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਕੇਸਾਂ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ; ਮਾਸਕ & ਕੰ. ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਮਦਰਾਸ [(1943) 11 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 454] ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪਟਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਦਰ 'ਤੇ ਵੇਚਿਆ ਅਤੇ ਕਰਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਹਰਜਾਨੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਯੋਗ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਜ਼ਨਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀਪੂਰਨ ਸੀ ਇਸ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਯੋਗ ਖਰਚ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਸਰ ਲਾਇਨਲ ਲੀਚ, ਸੀ.ਜੇ., ਵਾਰਨੇ ਦੇ ਕੇਸ [(1919) 2 ਕੇ.ਬੀ. 444] ਅਤੇ ਵੈਨ ਗਲੇਨ ਦੇ ਕੇਸ [(1920) 2 ਕੇ.ਬੀ. 553] ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਕਮ ਧਾਰਾ 10(2)(ਐਕਸਆਈਆਈ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੇਂਥੀਕੁਮਾਰਾ ਨਾਦਰ & ਪੁੱਤਰ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ [(1957) 32 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 138] ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਧਾਰਾ 10(2)(ਐਕਸਵੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਕਟੌਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਤਰਲ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਜੋ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸੀ ਜੋ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਾਫੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਸਤਾਰ ਐਕਟ, 1942 ਦੀ ਅਧੀਨ ਨੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਹਰੀਜੀ [(1953) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 714] ਨੂੰ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਜਮਾਖੋਰੀ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨੂੰ

ਆਪਣੀ ਕਰ ਅਸੈਸਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 10(2)(xv) ਅਧੀਨ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਫਲ ਅਤੇ ਅਸਫਲ ਬਚਾਅ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਧਾਰਾ 10(2)(xv) ਅਧੀਨ ਉਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਰਚਿਆਂ ਜੋ ਕਟੌਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਖਰਚਿਆਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਈਆਂ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੀ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੋਨ ਗਲੇਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ [(1920) 2 ਕੇ.ਬੀ. 553] ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਖਰਚਾ ਤਾਂ ਤਦ ਹੀ ਕਟੌਤੀਯੋਗ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਇੱਕ ਕਰਦਾਤਾ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਟੌਤੀਯੋਗ ਖਰਚਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਿਸਮ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਰਦਾਤਾ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਚਲਾਏ ਗਏ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸਾਮਾਨਿਆ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਟੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਕਰਦਾਤਾ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਕਟੌਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਦਾਤਾ ਉੱਤੇ ਵਪਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਖਰਚਿਆਂ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਕੇਵਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਰਦਾਤਾ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਆਯਾਤ ਕੀਤੇ ਸਮਾਨ ਖਿਲਾਫ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਮਨਜ਼ੂਰੀਯੋਗ ਕਟੌਤੀ ਹੈ। ਇਹ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਗਲਤ ਵਿਭਾਜਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖਰਚ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਟੌਤੀਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੇ s. 10(2)(xv) ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖਰਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲਾਈਨ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜੋ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਉਹ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਣਿਜਕ ਖਰਚ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ. ਬਨਾਮ ਐਸ.ਸੀ. ਕੋਠਾਰੀ, 1972 (4) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 402

21.1 ਬਦਰੀਦਾਸ ਦਾਗਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੁਨਾਫਾ ਟੈਕਸਯੋਗ ਆਮਦਨ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਤੀਜਾਕਾਰੀ ਖਰਚ/ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਵਪਾਰ ਦੀ ਕਿਸਮ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਸਾਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਸੀ. ਕੋਠਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਬਦਰੀਦਾਸ ਦਾਗਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ

ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਾਣਿਜਕ ਸਿਦਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ 'ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼' ਅਤੇ 'ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ' ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇੱਕ ਆਮ ਸਿਦਾਂਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਨੂੰ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾਕਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਸ.ਸੀ. ਕੋਠਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਿਦਾਂਤ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

21.2 ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਦੋਨੋਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਰਥਾਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਅਨੁਸਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

21.3 ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਵੀ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਐਸ.ਸੀ. ਕੋਠਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(2)(xv) 'ਤੇ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37(1) ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਇਸ ਬਾਅਦ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਸਾਫ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮਝ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ।

22. ਸੋਨੀ ਹਿੰਦੂਜਾ ਬਨਾਮ ਕੁਸ਼ਲਜੀ & ਕੋ. ਬਨਾਮ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ. (1971) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਏ.ਪੀ. 223

22.1 ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜ਼ਬਤੀ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੁਆਰਾ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕਟੌਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਇਸਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਐਸ.ਸੀ ਕੋਠਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ।ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਉਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਦਰੀਨਾਸ ਦਾਗਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ।ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਮਕਬੂਲ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬੰਬਈ ਆਦਿ,(1953) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 730 ਅਤੇ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਦਿਆਂ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਮਾਨ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਇੱਕ ਰੈਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ।

22.2 ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ:

“4. ਮਿਸਟਰ ਸਵਾਮੀ ਜੋ ਕਿ ਕਰਦਾਤਾ-ਫਰਮ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਕਮਾਏ ਗਏ ਮੁਨਾਫੇ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫੇ ਜਾਂ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦੇਣ ਯੋਗ ਟੈਕਸ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਚੰਦ ਲੁਨੀਆ (ਡੀ) ਥ੍ਰ. ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. & ਅਨ੍ਹ. [ਐਮ. ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

5. ਕਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਈ ਚਾਰਜੇਬਲ ਕੀ ਹਨ, ਉਹ ਹਨ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਆਕਲਨ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਜਾਂ ਲਾਭ। ਮੁਨਾਫੇ ਦਾ ਆਕਲਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕਮਾਏ ਗਏ ਅਸਲ ਮੁਨਾਫੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਚ੍ਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਾਫੇ ਜਾਂ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਵੈਧਤਾ ਦੀ ਕਲੰਕ ਕਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬੇਮਤਲਬ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਰਡ ਹਾਲਡੇਨ ਨੇ ਮਿਨਿਸਟਰ ਆਫ ਫਾਇਨਾਂਸ ਬਨਾਮ ਸਮਿਥ [[1927] ਏ.ਸੀ. 193, 198.] ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੋਣ। ਜੋ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਅਵੈਧ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ

ਤੋਂ ਕਮਾਏ ਗਏ ਆਮਦਨ ਜਾਂ ਮੁਨਾਫੇ ਤੋਂ ਕਰ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਸੋਨੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਨੀ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ। ਕੀ ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਨੁਕਸਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਹੈ।

6. ਸ੍ਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਸੀ. ਕੋਠਾਰੀ [[1968] 69 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 1 (ਗੁਜ.)] ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਿਟੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਟਰਾਬੈਂਡ ਸੋਨੇ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਅਵੈਧ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਅਵੈਧ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਵੈਧ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਮੁਨਾਫੇ 'ਤੇ ਕਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਵੈਧ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਨਾ ਤੋ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁਨਾਫੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਨਾਫੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਮੁਨਾਫੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਨੁਕਸਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤਕ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ...

xxx xxx xxx

9.ਕੋਠਾਰੀ ਦਾ ਕੇਸ [[1968] 69 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 1 (ਗੁਜ.)], ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਥੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਖਾਸ ਖਰਚਾ ਇਜਾਜ਼ਤ ਯੋਗ ਕਟੌਤੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਬਨਾਮ ਹਾਜੀ ਅਜ਼ੀਜ਼ & ਅਬਦੁਲ ਸ਼ਕੂਰ ਬ੍ਰੋਸ [[1955] 28 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 266 (ਬੋਮ.)] ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 10(2)(xv) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਕੋਠਾਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ ਕਰਦਾਤਾ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ

10. ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਅਵਾ ਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਵਪਾਰ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਉਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਰਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਜੁੜਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

11. ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਇੱਕ ਇਨ ਰੈਮ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਗਵਤੀ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਮਕਬੂਲ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬੰਬਈ [[1953] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 730, 742 (ਐਸ.ਸੀ.), ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1953 ਐਸ.ਸੀ. 325.] ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜ਼ਬਤੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਇਨ ਰੈਮ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਉਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੇ ਗਏ ਮਾਲ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਐਸ.ਕੇ. ਦਾਸ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਸ਼ੇਵਪੁਜਨਰੈਲਇੰਦਰਾਸਨਰਾਈ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਕਲੈਕਟਰ ਆਫ ਕਸਟਮਜ਼ [[1959] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 821, 836 (ਐਸ.ਸੀ.), ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1958 ਐਸ.ਸੀ. 845.] ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਇਨ ਰੈਮ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਚਾਹੇ ਅਪਰਾਧੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸੀ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 182 ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 184 ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਬਾ

ਰਾਓ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਨ) ਨੇ ਥੋਮਸ ਦਾਨਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ [ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1959 ਐਸ.ਸੀ. 375.] ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲੇ (ਵਿਰੋਧ ਹੋਰ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਸੀ) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਇਨ ਰੈਮ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਮਾਲ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਸਖਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਇਨ ਰੈਮ, ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ (ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਲ ਕੀਤਾ ਸੋਨਾ) ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਅਪਰਾਧੀ ਜਾਣਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੱਗਲ ਕੀਤੇ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਿਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੱਗਲ ਕੀਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਣਜ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਨਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਬਨਾਮ ਐਲੈਕਜ਼ੈਂਡਰ ਵੈਨ ਗਲੇਨ & ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ [[1920] 2 ਕੇ.ਬੀ. 553, 566 (ਸੀ.ਏ.)] ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਸਟਰਨਡੇਲ ਐਮ.ਆਰ. ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

“ਵਪਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਕੁਝ ਗਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸਮਾਨ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਠਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਭੇਜ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਕੰਪਨੀ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਰਕ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਰਕ ਹੈ।”

ਲਾਰਡ ਸਟਰਨਡੇਲ ਐਮ.ਆਰ. ਦੁਆਰਾ ਕਹੀ ਗਈ ਸਿਧਾਂਤ ਇੱਥੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਸਮੱਗਲ ਕੀਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਅਸੈਸੀ-ਫਰਮ ਦੇ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਚਾਲੂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ਼ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਸ਼ਕੂਰ ਬ੍ਰੋਸ. ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ [[1961] 41 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 350 (ਐਸ.ਸੀ.), [1961] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 651 (ਐਸ.ਸੀ.)], ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਨਾ 359 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ: “ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੈਨ ਗਲੇਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ [(1920) 2 ਕੇ.ਬੀ. 553 (ਸੀ.ਏ.)] ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਖਰਚਾ ਤਦ ਤੱਕ ਕਟੌਤੀਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਣਿਜਕ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਇੱਕ ਅਸੈਸੀ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਟੌਤੀਯੋਗ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਣਿਜਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਿਸਮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਸੈਸੀ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਚਲਾਏ ਗਏ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਾਣਿਜਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਣ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਕੇਵਲ ਉਹ ਖਰਚੇ ਹੀ ਕਟੌਤੀ ਯੋਗ ਹਨ ਜੋ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਅਸੈਸੀ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਟੌਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਜੁਰ

17. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਊਨੀ ਉਦਯੋਗ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ [(1961) 43 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 36 (ਪੰਜ.)], ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਮਥੁਰਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਹਰਦ੍ਵਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇਵਰੀਆ [(1965] 55 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 476 (ਅੱਲ.)] ਅਤੇ ਮਹਾਬੀਰ ਸੁਗਰ ਮਿਲਜ਼ (ਪੀ.)

ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ [(1969] 71 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 87 (ਅੱਲ.)] ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਹਨ।

18. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਬਦਰੀਦਾਸ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ [(1958] 34 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 10, [1959] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 690 (ਐਸ.ਸੀ.)], ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਵਪਾਰਕ ਘਾਟਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗੇ। ਵੇਂਕਟਰਾਮਾ ਅਯਿਯਰ ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ: “ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 10(2) ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਜਾਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਸਵੀਕ□ਤ ਵਪਾਰਕ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਟੌਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਮਨਾਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਘਾਟਾ ਉਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਘਾਟਾ ਜੋ ਕਰਦਾਤਾ ਨੇ ਉਠਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ।”

xxx

19. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕੰਟਰਾਬੈਂਡ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਰੀਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਸੈਸੀ-ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਦਿਆਂ, ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ [[1963] 47 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 611 (ਪੰਜ.)] ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਦੂਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ “ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨੁਕਸਾਨ”।

xxx

xxx

22. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਰਡ ਲੋਰਬਰਨ ਐਲ.ਸੀ. ਨੇ ਸਟਰੌਂਗ & ਕੋ. ਲਿਮਿਟਿਡ ਬਨਾਮ ਵੂੱਡੀ-ਫੀਲਡ [[1906] ਏ.ਸੀ. 448, 452 (ਐਚ.ਐਲ.)] ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, “ਜੇ ਉਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ੇ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ ਜਾਂ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰੀ 'ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਟੌਤੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵਪਾਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।”

23. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਬਨਾਮ ਚੱਕਾ ਨਾਰਾਇਣਾ [[1961] 43 ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ. 249 (ਏ.ਪੀ.)] ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਚੋਰੀ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਅਸੈਸੀ ਦੁਆਰਾ ਝੱਲੇ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਅਸੈਸੀ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਕਟੌਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਦੂਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ “ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨੁਕਸਾਨ”। ਸਮੱਗਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਅਸੈਸੀ-ਫਰਮ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ। ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਰੀਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਸੈਸੀ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੰਟਰਾਬੈਂਡ ਸਮਾਨ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਸੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸਮਾਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅਪਰਾਧੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਲੱਭਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਇੱਕ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦਾ ਸਾਮਾਨਿਆ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੰਟਰਾਬੈਂਡ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਕਟੌਤੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।”

22.3 ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹੁੰਚੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਤਰਕ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

23. ਜੇ.ਐਸ. ਪਾਰਕਰ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਬੀ. ਪਾਲੇਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ,(1973) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਬੋਮ 161

23.1 ਬੋਮਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਬਹੁਮਤ ਵਿਚਾਰ ਸੋਨੀ ਹਿੰਦੂਜੀਕੁਸ਼ਲੀਜ & ਕੋ. (ਸੁਪਰਾ), ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਸਟਿਸ ਮੁਖੀ ਨੇ ਜਸਟਿਸ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ, ਪਰ ਤੀਜੇ ਜੱਜ, ਜਸਟਿਸ ਤੁਲਜਾਪੁਰਕਰ ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਜਸਟਿਸ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ। ਇਸ ਲਈ, ਬਹੁਮਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ (ਸੁਪਰਾ), ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਣ ਵਪਾਰਕ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾਤਾ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਉਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਥੇ ਵਪਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਗਈ ਸੀ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ(1970) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਪੀ&ਐਚ 429, ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ(ਸੁਪਰਾ). ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

23.2 ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ:

ਜਸਟਿਸ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ:

“23. ਫਿਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਸੋਨਾ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਉਸ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਅਤੇ ਆਕਲਿਤ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਸੈੱਟ ਆਫ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 71 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਧੁੰਦਲਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 70 ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਅੱਗੇ ਚੁੱਕੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਅਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਘਟਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਨੇ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 71 ਅਧੀਨ ਪੂੰਜੀ ਲਾਭ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਿਚਕਿਚਾਹਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਇੱਕ ਸਾਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਸੀ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਸੀ।

ਮੈਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ, ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉੱਤੇ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰਨ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸੈੱਟ ਆਫ ਲਈ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਸ਼ਕੂਰ ਬ੍ਰੋਸ. ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਖਜੂਰਾਂ ਦਾ ਆਯਾਤ ਕੀਤਾ। ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸੀ ਕਸਟਮ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ ਬੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਅਧੀਨ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 183 ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰ ਕੇ ਸਮਾਨ ਛੁਡਾ ਲਿਆ। ਅਸੈਸਮੈਂਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਜੁਰਮਾਨਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਵਾ ਭਾਰਤੀ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ 1922

ਦੀ ਧਾਰਾ 10(2)(xv) ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ। ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਪਾਰ, ਪੇਸ਼ੇ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਲਈ ਖਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਹੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਵੱਡੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਿਆਂ: “ਇੱਕ ਖਰਚਾ ਤਾਂ ਹੀ ਕਟੌਤੀਯੋਗ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਪਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਮਾਨਿਆ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਖਰਚੇ ਹੀ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਬਿਨੈਕਾਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਕਟੌਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।”

xxx

xxx

xxx

“29. ਗਰੋਵਰ ਜੀ. ਵੱਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਐਸ.ਸੀ. ਕੋਠਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਇਸ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਜੀ. ਵੱਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਸ਼ਕੂਰ ਬ੍ਰੋਸ. ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਵਪਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਣ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾਤਾ ਉੱਤੇ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਖੁਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਮੁਨਾਫਾ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਖਰਚੇ ਉਸ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਉਸੇ ਸਿਰ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿਰ ਅਧੀਨ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਭਾਵੇਂ ਮਨਾਹੀ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਜਾਂ ਭੁਗਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਦੀ ਸਾਧਾਰਣ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁਗਤਿਆ ਗਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਉਸੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਚੋਰੀ, ਡਕੈਤੀ, ਗਬਨ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਾਣਿਜਿਆ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਲਾਗੂ ਆਮਦਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਿਸਟਰ ਅਲਬਾਲ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

30. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਜੋਖਮ ਚੰਦ ਲੁਨੀਆ (ਡੀ) ਥ੍ਰੂ. ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. & ਅਨ੍ਹ. [ਐਮ. ਐਮ. ਸੁੰਦਰਸ਼, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]:

ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਅਭਿੰਨ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਦਾ ਜੋਖਮ ਵੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਸ਼ਕੂਰ ਬ੍ਰੋਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨਾਹੀ ਵਪਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਪਤ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਬਦ “ਨੁਕਸਾਨ” ਦਾ ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 10(2)(xv) ਅਧੀਨ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਨਿਯਮ 1922 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 10(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਵੀ ਦਸਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੀ, ਅਜਿਹੇ ਤਰਕ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ,

ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਅਸਵੀਕ□ਤੀ ਇਸ ਵਿਆਪਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀਆਂ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਾਮਾਨਿਆ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਧਾਰਾ 10(2), ਅਤੇ ਧਾਰਾ 28 ਤੋਂ 44A ਅਤੇ ਧਾਰਾ 70 ਅਤੇ 71 ਦੀ 1961 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਾਈ ਗਈ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਤੋਂ ਕਟੌਤੀਆਂ ਜਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਨੁਕਸਾਨ ਉਸੇ ਵਪਾਰ (ਆਮਦਨ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ) ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਸਿਰ ਅਧੀਨ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਧਾਰਾ 14 ਅਧੀਨ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 22 (ਪੁਰਾਣੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(1)) ਅਧੀਨ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹਨ। ਜੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵੱਖਰੇ ਸ੍ਰੋਤ ਅਧੀਨ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਉਸੇ ਸਿਰ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਉਸੇ ਸਿਰ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸ੍ਰੋਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 70 ਅਧੀਨ। ਜਦੋਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਸਿਰ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦਾ ਨੈੱਟ ਨਤੀਜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ, ਉਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿਰ ਅਧੀਨ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ ਧਾਰਾ 71 ਅਧੀਨ। ਜੇ ਸਾਰੇ ਸਿਰਾਂ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦਾ ਨੈੱਟ ਨਤੀਜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ, ਉਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਧਾਰਾ 72 ਅਧੀਨ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 29 ਤੋਂ 44A ਜੋ ਧਾਰਾ 10(2), ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਤੋਂ (xvi) ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਰਚਿਆਂ ਜਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਟੌਤੀਆਂ ਜਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨੈੱਟ ਕਰਯੋਗ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਜਾਂ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਜੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੱਚਾ ਅਨੁਪਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵਾਣਿਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਘੱਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਟੌਤੀ ਜਾਂ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਕਿਸ ਗਿਣਤੀ ਅਧੀਨ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੈ ਵਿੱਚ ਮਾਰਜਿਨ ਬਹੁਤ ਪਤਲਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆ

ਨਿਆਂਕਾ ਤੁਲਜਾਪੁਰਕਰ:

“179. ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਜਾਂ ਜ਼ਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਿਆ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਰਦਾਤਾ ਉੱਤੇ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰਤਾਂ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਕਟੌਤੀ ਯੋਗ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦੀ ਚਾਲਣਾ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਕਰਦਾਤਾ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਿਆ ਗਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਅਤੇ, ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਚਾਲਣਾ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਕਰਦਾਤਾ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਉਸ ਉੱਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭੁਗਤਿਆ ਗਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੋਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਯਾਤ ਲਈ ਕੋਈ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਯਕੀਨਨ, ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾਤਾ ਉੱਤੇ ਵਪਾਰੀ ਜਾਂ ਵਪਾਰੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ, ਇੱਕ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਵਪਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਉਪਯੋਗ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਆਗਿਆ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੋਨਾ ਆਯਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਸਾਮਨਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਿਆ ਗਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਿ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਵਪਾਰਕ

ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਿਆ ਗਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

180. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਸੀ. ਕੋਠਾਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ—ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ—ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਪਾਰ ਦੀ ਅਵੈਧਤਾ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਅਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰੈਵੇਨਿਊ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਕਮਾਈ ਗਈ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਕਰਦਾਤਾ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਅਵੈਧ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਅੜੀਆ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ, ਜਿਸ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਸੁਭਾਵ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰਨ ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਿਆ ਗਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਸ.ਸੀ. ਕੋਠਾਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰਨ ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਿਆ ਗਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 1 ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 3,40,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜੋ ਕਟੌਤੀ ਯੋਗ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਮੂੰਗਫਲੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੌਦਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੌਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਸੌਦੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਫਰਕ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 3,40,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜੋ ਕਟੌਤੀ ਯੋਗ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਸੀ. ਕੋਠਾਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਹੈ ਪਰ, ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਿਆ ਗਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਵਪਾਰ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪੀਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨੇ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਕਰਦਾਤਾ ਤੋਂ 65,500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਕਟੌਤੀ ਯੋਗ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਐਸ.ਸੀ. ਕੋਠਾਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਨਾ ਤਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰਨ ਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਿਆ ਗਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਸਾਨ; ਦਰਅਸਲ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਿਆ ਗਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਵਪਾਰਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਫਰਕਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ

> ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ ਦੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਟੈਸਟਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਤਰਕ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਅਣਖੁਲ੍ਹੇ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਖਿਲਾਫ ਸੈੱਟ ਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਧਾਰਾ 70 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 71 ਅਧੀਨ, ਮਿਸਟਰ ਅਲਬਲ ਦੁਆਰਾ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ
>
> ਦੋਨੋ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਵਿੱਚ ਮਤਭੇਦ ਸੀ ਮੈਂ ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।"

23.3 ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਧਾਰਾ 10(1)ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਰਣ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰ ਲਗਦੇ ਹਨ।

24. ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ,(1980) ਸੁਪ.
ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 166

24.1 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ(ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਮਤਭੇਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਸ.ਸੀ. ਕੋਠਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਜਾਇਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਖੱਡੇ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਉਮੀਦ ਕੀਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਦੇਣਗੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਫੈਕਟਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

24.2 ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜ਼ਬਤੀ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਜੋ ਕਿ ਇਨ ਰੈਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 37 ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(2) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਲਾਵਾ ਬਦਰੀਦਾਸ ਦਾਗਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ।

24.3 ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ(ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਜੁਰਮਾਨਾ/

ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਖਰਚ/ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 37(1) ਦੇ ਅਧੀਨ, ਵਿਆਖਿਆ 1 ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ।

25. ਡਾ. ਟੀ.ਏ. ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ, ਭੋਪਾਲ

(2007) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 759

25.1 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ

ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਣ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹੋਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਜੱਜਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਟੀ.ਏ. ਕੁਰੈਸ਼ੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੂੰ ਦੋ-

ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ (ਉਪਰੋਕਤ), ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪਰ ਇਨਕੁਰੀਅਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇਨ ਰੈਮ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ।

25.2 ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਕਰਦਾਤਾ ਜੋ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਪਾਰ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਖਰਚ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਰਦਾਤਾ ਜੋ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਪਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜ਼ਬਤੀ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਟੀ. ਏ. ਕੁਰੈਸ਼ੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਖਰਚ ਨੂੰ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਟੌਤੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਜੇਕਰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਟੌਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਿਸਕਰਸ਼(ਆਂ)

26. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਤੇ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਨ:

I. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ 'ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚ' ਸ਼ਬਦ ਵਪਾਰ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।

II. ਨਤੀਜਤਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਜੋ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਟੌਤੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਚੰਦ ਲੁਨੀਆ (ਡੀ) ਥ੍ਰ. ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. & ਅਨਜ [ਐਮ. ਐਸ. ਸੁੰਦਰਸ਼], ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.

III. ਕੋਈ ਵੀ ਖਰਚ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਕਸਦ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਟੌਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

IV. ਇੱਕ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਇੱਕ ਰੈਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

V. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਡਾ. ਟੀ.ਏ. ਕੁਰੇਸ਼ੀ (ਸੁਪਰਾ) ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਹਾਜੀ ਅਜੀਜ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 37 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 1 ਦੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ।

27. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿੱਤ ਹਾਂ ਕਿ ਰੈਵੇਨਿਊ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 115BBE ਦਾ ਅਧਿਨਿਯਮ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੈਪੁਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 22.11.2016 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ &ਆਦੇਸ਼ DBITA ਨੰਬਰ 96/2003 & DBITR ਨੰਬਰ 6/1996 ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ
ਅਪੀਲਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ।
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ : ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ੇਵਿਆਲ ਮੋਂਗਾ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate